

Strona główna>Postępowanie sądowe>Sprawy karne>Pomoc sądowa>Dowody

Dowody

W niniejszej części przedstawiono w zarysie prawo Unii Europejskiej dotyczące gromadzenia materiału dowodowego w sprawach transgranicznych.

Kontekst

Zniesienie kontroli granicznych w Unii Europejskiej spowodowało, że obywatele UE mogą swobodnie podróżować po jej terytorium. Jednocześnie ułatwiło to jednak przestępcom prowadzenie działalności międzynarodowej.

Jest zatem bardzo istotne, aby państwa UE skutecznie współpracowały w zakresie gromadzenia dowodów w sprawach karnych.

Prawo UE

Sytuacja obecna

Zasady dotyczące gromadzenia materiału dowodowego opierają się na umowach o wzajemnej pomocy.

W szczególności są to:

Europejska konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych Rady Europy z dnia 20 kwietnia 1959 r. wraz z dwoma protokołami dodatkowymi do tej konwencji oraz umowy dwustronne zawarte na podstawie jej art. 26;

konwencja wykonawcza do układu z Schengen i protokoły dodatkowe do tej konwencji;

Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r. wraz z protokołem do tej konwencji.

Od 2017 r.

Począwszy od 22 maja 2017 r. gromadzenie dowodów w Unii Europejskiej będzie regulowane dyrektywą w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego. Nowa dyrektywa opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania. Zastępuje odpowiednie środki przewidziane w wymienionych powyżej konwencjach.

Będzie ona miała zastosowanie w stosunkach między państwami UE związanymi tą dyrektywą.

Po przyjęciu dyrektywy **decyzja ramowa w sprawie europejskiego nakazu dowodowego** z 2008 r. (która miała bardziej ograniczony zakres) została zastąpiona rozporządzeniem 2016/95 z 20 stycznia 2016 r.

Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych z 2000 r.

Konwencja jest **najczęściej stosowanym** instrumentem na potrzeby uzyskiwania materiału dowodowego.

Obejmuje wzajemną pomoc w takich dziedzinach jak:

przyjmowania zeznań od **podejrzanych i świadków**;

wykorzystanie wideokonferencji;

przeszukania i zajęcia w celu uzyskania materiału dowodowego;

dane dotyczące połączeń komunikacyjnych.

Protokół do konwencji zawiera zasady dotyczące pozyskiwania informacji na temat **rachunków i transakcji bankowych**.

Występowanie o wzajemną pomoc

Organ występujący o pomoc może się skontaktować bezpośrednio z organem wydającym.

Wniosek zostanie wykonany w jak najkrótszym terminie oraz – w miarę możliwości – w terminie wskazanym przez organ występujący o pomoc, chyba że organ wykonujący może uzasadnić odmowę.

W celu zapewnienia, by zgromadzone dowody były dopuszczalne w sądzie, organy państwa wykonującego mają obowiązek przestrzegania zasad postępowania wskazanych przez organy państwa wydającego, pod warunkiem że nie są one sprzeczne z podstawowymi zasadami prawnymi obowiązującymi w państwie wykonującym.

Dyrektywa dotycząca europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych

Europejski nakaz dochodzeniowy to orzeczenie sądowe wydane lub zatwierdzone przez organ wymiaru sprawiedliwości jednego państwa członkowskiego w celu wezwania innego państwa członkowskiego do przeprowadzenia czynności dochodzeniowych na potrzeby uzyskania materiału dowodowego w sprawach karnych.

Dyrektywę tę przyjęto w dniu 3 kwietnia 2014 r. Dania i Irlandia nie są związane tym aktem prawnym.

Celem dyrektywy było wprowadzenie zasady wzajemnego uznawania przy jednoczesnym:

utrzymaniu elastyczności udzielania wzajemnej pomocy prawnej oraz

zapewnieniu ochrony praw podstawowych.

Zakresem dyrektywy objęto wszystkie czynności dochodzeniowe (z wyjątkiem tworzenia wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych).

Europejski nakaz dochodzeniowy można wydać w postępowaniu karnym, administracyjnym (wszczętym przez organy administracji) lub cywilnym, jeżeli orzeczenie sądowe może skutkować wszczęciem postępowania karnego.

Organy wydające mogą korzystać z europejskiego nakazu dochodzeniowego, jeżeli jego wydanie jest:

niezbędne

proporcjonalne i

dopuszczalne w podobnych sprawach krajowych.

Na podstawie nowej dyrektywy czynności dochodzeniowe muszą być przeprowadzone przez państwo wykonujące **jak najszybciej** i traktowane **równie priorytetowo** jak podobne sprawy krajowe.

Czynności dochodzeniowe muszą być również wykonywane niezwłocznie. Dyrektywa określa terminy (maksymalnie **30 dni** na podjęcie decyzji o uznaniu i wykonaniu nakazu oraz **90 dni** na jego skuteczne wykonanie).

Państwa UE mogą odmówić wykonania nakazu na podstawie określonych przesłanek. Ogólnymi przesłankami odmowy mającymi zastosowanie do wszystkich czynności są:

immunitet, przywilej lub przepisy ograniczające odpowiedzialność karną dotyczącą wolności prasy;

naruszenie żywotnych interesów bezpieczeństwa narodowego;

sprawy nieobjęte postępowaniem karnym;

zasada *ne bis in idem*;

eksterytorialność w połączeniu z brakiem podwójnej karalności;

niezgodność z obowiązkami wynikającymi z praw podstawowych.

Istnieją dodatkowe przesłanki odmowy. Są to:

brak podwójnej karalności (z wyjątkiem poważnych przestępstw);

niemożliwość przeprowadzenia czynności dochodzeniowej (czynność ta nie jest przewidziana przez przepisy lub nie można jej przeprowadzać w podobnych sprawach krajowych, przy czym nie istnieje możliwość przeprowadzenia zastępczej czynności dochodzeniowej).

Ostatnia aktualizacja: 22/01/2019

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.